

BESZÁMOLÓ A „KÖNYVTÁR, AMI ÖSSZEKÖT” C. ÖSZTÖNDÍJPROGRAMRÓL

2013. szeptember 7 – október 6. között (immár harmadik alkalommal) zajlott le a „Könyvtár, ami összeköt” (Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együttműködése) címmel, az Országgyűlés Hivatala által szervezett ösztöndíj-pályázat. Az ösztöndíj keretében nyolc határon túli és két magyarországi szakember tölthetett egyidejűleg egy hónapot az Országgyűlési Könyvtárban, melynek célja a Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok közös munkavégzésének, tapasztalatcseréjének, szakmai együttműködésének elősegítése, támogatása volt. A résztvevőknek az Országgyűlési Könyvtárban eltöltött egy hónap során lehetőségük nyílt a könyvtár állományának, szolgáltatásainak, működésének megismerésére; saját szakmai tevékenységük bemutatására; kapcsolatépítésre; közös szakmai együttműködési projektek kidolgozására, illetve azokban való részvételre; az Országgyűlés munkájába való betekintésre. A nyertes pályázók az ösztöndíj időszaka alatt pénzdíjazásban részesültek. Ezenkívül a szervezők biztosítottak számunkra szállást reggelivel, egyhavi Budapest BKV bérletet és egy parlamenti belépőt.

Az idei résztvevők névsora:

Deák Réka (Románia)
Dér Katalin (Magyarország, Zalaegerszeg, DFMVK)
Fazakas Éva (Románia)
Hajnal Anna (Szerbia)
Gönczy Katalin (Ukrajna)
Orosz Tímea (Ukrajna)
Papp Kinga (Románia)
Szabó Enikő (Románia)
Szüts Gergely Etele (Magyarország)
Virginás Péter (Románia)

Nagyon szerencsésnek érzem magam, hogy részt vehettem az Országgyűlési Könyvtár által szervezett „Kárpát-medencei fiatal könyvtárosok” számára összeállított programsorozatban és tagja lehettem ennek a színes kis csapatnak. Kivételes lehetőség volt, hogy az Ország Háza befogadott bennünket, és programot készített számunkra az egész hónapra. Bár én másodmagammal Magyarországot (a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtárat) képviseltem, minden egyes bemutatkozásnál büszkén tettem hozzá, hogy vajdasági, szabadkai származású vagyok, és pont 20 éve annak, hogy áttelepültem Magyarországra.

Nyertes pályamunkám címe: A Kárpát-medencei magyar kisebbség könyvtári ellátásával kapcsolatos együttműködés lehetőségei és formái. Engem mindig is nagyon izgatott a külföldi könyvtárak között megvalósuló partnerkapcsolatok. Különösen érdekes ez akkor, ha a két idegen könyvtárat összeköt valami közös, mégpedig az anyanyelv. Nagyon hasznosnak tartom rendszeres kapcsolat ápolását egy más kultúrájú ország könyvtárával, emiatt is fontos volt nekem, hogy megismerhettem más, határon túli magyar könyvtárosokat, módom volt velük közvetlen, élő kapcsolat kialakítására. Úgy gondolom egy testvérkönyvtári viszony megalapozásához, kialakításához is jó lehetőség, kiindulópont lehet ez az ösztöndíj-program. Örültem volna, ha a nyugati határ mentéről (Horvátország, Szlovénia) több külföldi kolléga érkezik, akkor még vegyesebb lett volna a társaság, de sokszínűségből így sem volt hiány, az erdélyi és ukrán könyvtárosokkal kötött barátság örök életre szóló élmény marad számomra.

Könyvtárunkban én vagyok a könyvtárközi kölcsönzések felelőse. Ez a feladat nagyon izgalmas, nagyon sok személyes közvetítéssel jár, rengeteg kreativitást, ügyességet, problémamegoldó fantáziát igényel. A könyvtárak közötti kapcsolattartás ezen a vonalon valósul meg a leginkább.

A könyvtárközi kölcsönzés magyarországi és külföldi könyvtárak együttműködésére építve látja el a felhasználókat a helyben nem elérhető dokumentumokkal. Örömmel tölt el, hogy ennyivel is részt vehetek az információhoz és dokumentumhoz való hozzájutás esélyének megvalósításában az ország bármely pontján élő olvasó számára a világ szinte bármely könyvtárából.

A program szakmai koordinátora Markója Szilárd, az OGYK igazgatója és Redl Károly, az OGYK tájékoztatási igazgatója volt. Kiváló csoportvezetői teendőket pedig Villám Judit (OGYK Képviselői Információs Szolgálat gyűjteményvezetője) és Maltsik Balázs (OGYK Dokumentációs és Információs Osztály munkatársa) láttak el. Nagyon nagy köszönettel tartozunk a szervezőknek, amiért az egész létrejött és létrejöhett, mert egy csodálatos, felejthetetlen hónapot töltöttünk el.

A szakmai képzés a következő főbb elemekből állt:

1. Az Országgyűlés jogalkotó munkájának megismerése.

Ennek keretében az Országgyűlés

- szervezetének (tisztségviselők, bizottságok, frakciók, képviselők, hivatal),
- feladatainak (törvényalkotás, kormány ellenőrzése, vezető közjogi tisztségviselők megválasztása),
- működésének (házsabály, működési rend, elektronikus parlament),
- civil, illetve nemzetközi kapcsolatoknak és európai uniós tevékenységnek,
- a parlamenti TV közvetítések technikai hátterének a megismerése.

A program része volt az Országgyűlés fontos egyeztető fórumán, a Bizottsági elnöki értekezleten való részvétel, továbbá az Országgyűlés plenáris ülésének figyelemmel

kísérése a karzatról, az interpellációs időszakban. Nagy öröm volt számunkra személyesen is találkozni és elbeszélgetni könyvtárszakmai és egyéb „nagy” dolgokról:

- Lezsák Sándorral, az Országgyűlés alelnökével, Lakitelken, a Népfőiskolán,
- Hörcsik Richárdal, az Európai ügyek bizottságának elnökével,
- Tüzes Károllyal a NATO Tájékoztatási Központ vezetőjével,
- Daku Magdolnával, a Bizottsági főosztály vezetőjével,
- Pappné Farkas Klárával, a Magyar Országgyűlés Nemzetstratégiai Irodájának főosztályvezető-helyettesével.

2. Az Országgyűlési Könyvtár tevékenységének megismerése.

Ennek keretében az Országgyűlési Könyvtár

- történetének, gyűjtőkörének,
- az Aleph integrált könyvtári rendszer moduljainak és működésének,
- a könyvtár által épített adatbázisoknak,
- szervezetének és az egyes osztályokon folyó tevékenységeknek,
- a képviselők részére szóló tájékoztató tevékenységnek,
- a digitalizálási tevékenység tapasztalatainak (módszertan, szerzői jogi kérdések, technikai kérdések), valamint a Digitalizált Törvényhozási Tudástár működésének a megismerése.

Sajnos az Országgyűlési Könyvtár jelenleg nagy átalakuláson megy keresztül, emiatt a „régis könyvtár” kinézetét sajnos csak elképzelni tudjuk, vagy fényképekről megtekinteni, illetve a még megmaradt polcok, állványok segítségével ki lehet következtetni minek mi volt a funkciója.

3. A magyarországi könyvtári rendszer megismerése.

Ennek keretében látogatások az alábbi könyvtárakban:

- Országos Széchényi Könyvtár,
- Alkotmánybíróság Könyvtára,
- Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a nagytétényi fiókkönyvtár,
- Országos Idegennyelvű Könyvtár,
- Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum,
- Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára,
- Corvinus Egyetem Központi Könyvtára,
- Nemzeti Közszerzői Egyetem Könyvtára,
- Magyar Nemzeti Levéltár és Könyvtára,
- Katona József Könyvtár - Kecskemét.

Pozitív benyomást nyújtott, hogy a könyvtárosok nagyon nyitottak. Ez komoly pluszt jelent. A könyvtár fizikai megjelenése mellett nagyon fontos, hogy a könyvtáros személyisége milyen. Amikor megérkeztünk, az Országgyűlési Könyvtár munkatársai olyan melegen és barátságosan fogadtak minket, hogy rögtön szinte családi légkör alakult ki. Amellett, hogy könyvtárosként szakmailag segítettek bennünket, emberileg is mellettünk álltak, ami szerintem már nem tartozott szoros programba. Ez már szívből jött, és ez nagyon pozitív tapasztalat volt.

Budapest és Magyarország könyvtárügyének keresztmetszetét mély részleteiben láthattuk. Ide-oda kapkodtam a fejem, csodálatos könyvtárakban jártunk. Felettébb kedves emberekkel találkoztunk, akik a szakmájukban is szinte csúcsteljesítményt nyújtanak. A különféle típusú, méretű és más-más felhasználókat vonzó könyvtárakban,

amiket a program során meglátogattunk, közös vonásaként emelném ki egyrészt a jól kidolgozott, minden részletében megtervezett, ésszerűen kihasználts és barátságos könyvtártereket, másrészt pedig a könyvtáros egyéniségeket. Az olvasótermeken ámultam el leginkább. Rádöbbsentem, hogy a mi olvasótermünk még messze nem az, aminek lennie kellene, és kisebb-nagyobb beltéri változtatás a mi könyvtárunknak is előnyére válna. A pozitív példák, amelyeket az egy hónap alatt láttunk, ösztönöznek arra, hogy ne ragadjunk le a 20. században, hanem lépünk át tényleg a 21.-be. A program során meglátogatott könyvtárak bemutatkozó előadásai is igen színvonalasak voltak, örömmel tapasztaltam, hogy mindenhol szakmailag nagyon jól felkészült könyvtárosok dolgoznak. Rengeteg inspiratív ötlet, követendő út, megvalósítandó példa volt előttünk. Sok újat tanultam a könyvtárszervezéstől kezdve a digitalizálásig.

Úgy érzem mindegyik könyvtárlátogatással picit gazdagabb lettem, és bár a mi könyvtárunk is az élen járó könyvtárak közé sorolható, bőségesen akadt számomra is rácsodálkozó hatást kiváltó látvány, újfajta módszer, eszköz melynek láttán felcsillant a szemem, gondolván: bevezetését akár nálunk is meglehetne valósítani.

A **Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár** nagyon közel áll a szívemhez. Sokszor jártam már ott (fél évet laktam is Kecskeméten), legutóbb egy 120 órás tanfolyamon vettem részt az ő szervezésükben (Minőségmenedzsment a könyvtárban). Ennek ellenére mindig ámulattal tölt el az ottani precíztség, tisztaság, rend, fegyelem. A mi könyvtárunk is ugyanolyan minőségű könyvtár, ugyanazok a fő kötelezettségeink, fő feladataink, nagyon sok dolog elvileg hasonlóan kell, hogy működjön, mint nálunk. Ez viszont mégsincs így, emiatt is vagyok egy picit szomorú. Úgy érzem, van még mit tanulnunk tőlük. Nagyon jó ötlet a SzofiPont (Education Center of Computer Science) országos távoktatási hálózat. Célja: megfelelő eszközök biztosítása mindenki számára ahhoz, hogy különböző szintű és elismertségű informatikai végzettséget szerezhessen. Több idegen nyelvű folyóiratot lehetne nálunk is járatni (gondolva a határon túli magyarokra), térítéses szolgáltatássá tenném nálunk is az irodalomkutatást, témafigyelést, a helyismereti sajtófigyelést, a pályázatfigyeléseket, különféle ajánlójegyzékek összeállítását. Szintén nagyon szimpatikus számomra az „Otthon Könyvtár” (az egészségkárosodott és idős emberek könyvtári ellátása) vagy a „Babaszoba” gondolata, amellyel megoldható lenne a sokszor problémát okozó szoptatási és pelenkázási szükségletek.

Jobban ki lehetne használni a Könyvkötészet munkáját, lehetne szolgáltatásként bevezetni nálunk is a könyvek javítását, köttetést, spirálfűzést, egyedi díszdobozok készítését, laminálást (névjegykártya készítést). Ezek mind olyan dolgok, amik nem jelentenének plusz kiadásokat Könyvtárunknak (és a kötetes kollégáknak sem túlórárt), sőt némi bevételt is hoznának.

Én személy szerint támogatnám a munkatársakat érintő beléptető rendszert is, ennek bevezetésével elsősorban a kollégák egymás iránti kölcsönös tiszteletét tudnánk erősíteni. A Katona József Könyvtár igazgatójával sajnos ezúttal személyesen nem tudtunk találkozni, de én jól ismerem őt, és állíthatom, hogy a könyvtárvezetők mintaképe.

A **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár** csodálatos épülete a bajai Ady Endre Városi Könyvtár emlékét idézte fel bennem (mely a Nagyzsinagógában van berendezkedve), ahol ugyanúgy a régi és az új ötvözetét: régi épületben az új szolgáltatásokat tapasztalhattuk meg. A remekül megszervezett és hatékonyan működő Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mögött álló Fodor Péter igazgató (az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnökének) beszámolójából nagyon sok információt ellestem. Pl. melyek

azok a dolgok, módszerek, amik korszerűvé tehetik a könyvtárat, milyen elvárások vannak egy public libraryval szemben, mi a használói elvárás, mit tud a szolgáltató könyvtár, hogyan kell megtanulni „értve olvasni”, és hogy mennyire fontos a közönségkapcsolat, illetve a kommunikációs és információs technológia fejlesztése. Irigykedve láttam továbbá, hogy az RFID technikán alapuló önkiszolgáló kölcsönzést és visszavételt itt is milyen nagy előszeretettel használják az olvasók, ugyanúgy mint Kecskeméten, csak éppen nálunk nem. Pedig igazából a működésnek nálunk sem lenne semmi akadálya, csupán egy kis nyomtatón múlik az egész, ami a visszaigazolószelvényt adná ki az Olvasónak a művelet elvégzéséről.

Könyvtárlátogatások közül kiemelném még a nagyon barátságos és emberközelit **Képzőművészeti Egyetem Könyvtárát**, ahol Blaskóné Majkó Katalin, a könyvtár igazgatónöje fogadott minket. A könyvtár állományát képezi Magyarország egyik legértékesebb képzőművészeti könyvgyűjteménye, és különgyűjteményei, amelyről hasznos ismereteket kaptunk. Ilyenek pl. a Grafikai gyűjtemény, Plakátgyűjtemény, Japán gyűjtemény, Fotógyűjtemény, Lyka Károly hagyaték, Mintalap-gyűjtemény és még sok más. Felülmúlhatatlan érzés volt a könyvtár eredeti bútorzatai között megismerkedni a művészvilág oktatásának mozzanataival. Megragadott Majkó Katalin hivatása iránti mély tisztelete és szeretete, amely kisugárzott beszédéből. Bepillanthattunk egy készülő kiállításra, láthattuk hogyan működik az alkotóműhely, hogyan kelnek életre a plakátok, és egyéb lenyomatos technikával készített mesterművek.

Kellemes „alkotás”-szag ütötte meg az orromat innen-onnan, és felidéződött bennem a saját gyerekkori képzőművész múltam is. Csodálattal és kis irigységgel töltött el, hogy a tehetséges fiatal művészek képességeinek kibontakozásához mennyiféle lehetőség megadatik e hatalmas épület falai között.

Az **Országos Széchényi Könyvtárban** és a **Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában** tett látogatás során újabb tanulságokat szűrhettem le: ebben a mai dinamikus fejlődő információs társadalomban mennyire fontos egy könyvtár jelenléte a közösségi hálókon, oldalakon: facebookon, twitteren, illetve az egyéb népszerű kommunikációs technológiák, alkalmazások bevonása a könyvtári életbe. Erre a nagyobb könyvtárak külön munkatársat, felelőst jelölnek ki, akinek feladata állandóan aktualizálni, folyamatosan posztolni, legalább napi 5-6 újdonságot megjelentetni a Könyvtárat képviselő felületen, illetve természetesen minél több követőt, lájkolót magához vonzani.

Egyre népszerűbbek intézményen belül a QR-kódok használata, és nagyon fontos, hogy bárhol, a mobiltelefonok használatával is zökkenőmentesen el tudjuk érni kedvenc könyvtáraink honlapját. Emiatt elengedhetetlen, hogy mobilalkalmazásokra alkalmas kinézetet varázsoljunk neki, ahol természetesen a katalógus elérése is nagy előnyt jelent. Tehát, ezeket a területeket, úgy érzem a mi könyvtárunknak is nagyobb lendülettel, lelkesedéssel, interaktívabb módon lehetne izgalmasabbá, mozgalmasabbá változtatni.

Nagyon jó volt hallani, hogyan működik egy modern, 21. századi könyvtár, a legtöbb érdeklődő kérdésünk, hozzászólásunk itt hangzottak el. Olyan új és különleges szolgáltatásokról meséltek az ottani kollégák, amelyeket akár mi is átörökíthetnénk. Ilyen volt pl. a „*Segítség, szakdolgozatot írok!*” - tréning szakdolgozóknak. E program keretében olyan hallgatók számára hirdetnek meg konzultációs lehetőségeket, akik még nem írták meg a szakdolgozatukat és nem tudják, hogyan kezdjenek hozzá az anyaggyűjtéshez, vagy a szabályszerű hivatkozást szeretnék megtanulni. Legjobban a

„Foglaljon könyvtárost” szolgáltatás hallatán csillant fel a szemünk, amely első hallásra mindenkit megmosolyogtatott, de aztán belegondolva a dolog lényegébe, rájöttünk, hogy nem is hülyeség. A könyvtár nyitvatartási ideje alatt telefonon, e-mail útján, valamint személyesen, az olvasótermi információs pultoknál kérhető tájékoztatás a könyvtár állományáról, hatékony használatáról. Amennyiben konkrét témakörben, személyre szabott szaktájékoztatást szeretne valaki, igénybe vehető ez a szolgáltatás is, és akkor a kiválasztott könyvtáros csak vele foglalkozik. A könyvtáros-foglalást a Corvinus Egyetem érvényes kölcsönzőjeggyel rendelkező oktatói és hallgatói térítésmentesen, beiratkozott külsős olvasók térítés ellenében (3500-Ft/óra) vehetik igénybe. Az információs csomagok összeállítása, irodalomkutatás, témafigyelés szintén ilyen árban vannak (3500 Ft/óra), amit mi ugyancsak nagylelkűen, ingyen végzünk. Számomra újdonságként hatott a sok információ az MTMT (Magyar Tudományos Művek Tára) Adatbázisáról, amely nagyon sok könyvtár számára ma már elérhető, alapvető fontosságú rendszer. Szintén elengedhetetlen ma már a nagyobb könyvtáraknál vendéglátó sarkok kiépítése is. Egy csésze tea vagy kávé, esetleg elfogyasztható sütemény mellett máris barátságosabbnak hat maga az Intézmény is.

Az OGYK Deák-termében tartott előadók közül Bárdi Nándor történészt, az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet munkatársát emelném ki. Előadásait a magyar kisebbségkutatás 1986-tól napjainkig, illetve a kisebbségi magyar közösségek társadalmi átalakulása 1989 után témakörében társaimmal ellentétben én még hosszasan elhallgattam volna. Megtudtam, hogy milyen körülmények között él más országokban a magyar kisebbség, milyen nehézségekkel küzdenek a mindennapi életben. Természetesen mindennel, amiket tényként közölt én sem értek egyet, de a kulturális különbségek kezelésének lehetőségei és módszerei nagyon foglalkoztatnak engem is. Főként a végzett kutatásainak, felméréseinek a felépítése, szerkezete szempontjából volt hasznos számomra ez a beszámoló, hiszen éppen egy hasonló témájú kutatáson dolgozom én is. A kisebbségkutatásnak főként a nyelvészeti szempontból való megközelítése érdekel különösen, melyekre olykor Bárdi Nándor is kitért.

Bakos Klárával (a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnökével) és Szakály Sándorral (a Nemzeti Közzolgálati Egyetem tudományos rektor-helyettesével) való találkozás szintén az egyik legmeghatározóbb élményeim sorába tartozik. Nagy megtiszteltetés volt számunkra, eltölteni egy teadélután a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Tudós (Ludovika) Kávészóójában. Személyükben olyan emberekkel találkoztam, aki elhivatottak a szakmájuk iránt. Nagyon jó hatással volt rám a lelkesedés, amit Bakos Kláránál, de sok más könyvtárosnál is érzékeltem. Mind-mind igazi egyéniségek a könyvtárügynek. Ezek számomra nagyon előremutató, jó példák voltak.

A szabadidő kötetlenebb, de szervezett eltöltésére is volt alkalmunk. Az egyik hétvégén Szentendrére kirándultunk. Később több alkalommal hosszabb-rövidebb budapesti városnézésen is részt vehettünk. Az utolsó hétvégén Majkó Katalin, a Képzőművészeti Egyetem Könyvtára igazgatójának a meghívására Tihanyba utaztunk, az egyetem művésztelepére. Mindenki egy igazi, nagy családi kiránduláson érezhette magát, felszabadultan, örömteli hangulatban.

Dér Katalin